

Møte for lukkede dører
onsdag den 20 november 1946 kl. 13.05.

President: M o n s e n .

D a g s o r d e n :

Offentliggjørelse av skipsbyggingssaken (Statsgaranti for lån til modernisering og utvidelse av norske skipsverfter).

Etter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

1. Møtet holdes for lukkede dører.
2. De i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet.

Presidenten: Presidentskapet har villet forelegge Stortinget en sak som gjelder offentliggjørelse av skipsbyggingssaken, - statsgaranti for lån til modernisering og utvidelse av norske skipsverfter. Handelsdepartementet henvendte seg i skrivelse av 26/10 til Stortingets presidentskap med anmodning om Stortingets samtykke til offentliggjørelse av skipsbyggingssaken i den utstrekning dette kan gjøres uten å skade offentlige eller private interesser.

Med presidentskapets svar av 4/11 d.å. ble saken sendt tilbake, idet man ba om departementets nærmere påvisning av hvilke deler av stortingskomiteens innstilling og debatten i Stortinget kunne offentliggjøres og hvilke ikke. Om offentliggjørelsen av den hemmelige St.prp. nr. 74 for 1946 ble intet nevnt.

I skrivelse 15/11 har Handelsdepartementet oversendt St.prp. nr. 74, innst. SJ av 5/7 1946 og referatet fra det hemmelige stortingsmøte 11/7 1946. På disse bilag er strøket alle deler hvor statens eventuelle medvirkning ved finansiering av nybygg punkt C er omtalt. Enn videre er strøket alle opplysninger om rentelettelser for de statsgaranterte lån og endel avsnitt av mindre betydning for skipsbyggeriene og offentligheten. Dessuten er foretatt endel rettelser i referatet fra stortingsmøtet, hvor bl.a. er foreslått at uttrykket «statsstøtte til» forandres til «statsgaranti for».

Stortingets presidentskap behandlet deretter saken den 19/11 og vedtok å foreslå for Stortinget følgende beslutning:

«Regjeringen bemyndiges til å gi de interesserte parter konfidensielt og under taushetsløfte de opplysninger som kan meddeles uten å skade offentlige eller private interesser.»

Handelsdepartementet har påny henvendt seg i skrivelse av 18/11, mottatt 20/11, til Stortingets presidentskap om

tillatelse til å overrekke hvert av de skipsbyggerier som er direkte interessert i statsgaranti for lån samt tiltaksrådets medlemmer og medlemmene av et nettopp nedsatt utvalg hver sitt eksemplar av den hemmelige St.prp. nr. 74.

Departementet tilføyer at: alle som på denne måte er blitt bekjent med St.prp.s innhold i tilfelle vil bli pålagt absolutt taushetsplikt.

Presidentskapet anser det for helt nødvendig, at denne sak får sin avgjørelse med en gang. Det forslag presidentskapet ber Stortinget vedta, søker da, som en hørte, å imøtekomme det behov som er til stede for de interesserte skipsbyggerier og deres ledelse og deres arbeidere til å få vite under hvilke vilkår denne støtten fra Staten skal gis, uten at det skjer noen offentliggjørelse av dokumentene. Man vil da unngå å foreta rettelser av den art som er nevnt her, at ordet «statsstøtte» erstattes med «statsgaranti», hvorved det hele vil få et annet preg. Den beslutning presidentskapet ber Stortinget vedta, skal refereres igjen:

«Regjeringen bemyndiges til å gi de interesserte parter konfidentielt og under taushetsløfte de opplysninger som kan meddeles uten å skade offentlige eller private interesser.»

Presidenten foreslår, at denne sak behandles straks. Det anses vedtatt.

Chr. Oftedal: Jeg synes det er uhyre vanskelig å ta standpunkt til en slik sak på stående fot. Så vidt jeg har forstått det som presidenten her leste opp, har Handelsdepartementet sagt, at fra dets side er det intet i veien for at referater og vedtak blir offentliggjort med visse strykninger, visse forkortninger. Dertil svarer presidentskapet at det mener at så ikke bør skje. Derimot bør en utvalt krets, hvis størrelse Stortinget i øyeblikket ikke har noen oversikt over, tilstilles dette referat under taushetsplikt. Jeg synes fremgangsmåten er ytterst lite tilfredsstillende, og jeg skulle tro at den riktige fremgangsmåte i dette tilfelle ville være, at der ble utarbeidet et pro memoria fra Handelsdepartementets side, hvori det ble sagt konfidentielt, at garantier er gitt på de og de vilkår. Men at folk som vi ikke vet riktig hvem er, skal lese våre referater, mens andre som står utenfor, ikke skal gjøre det, det synes jeg er prinsipielt helt uriktig. La Handelsdepartementet på grunnlag av det som her er sagt, og det som er skjedd, utarbeide et pro memoria, og så på sitt ansvar sende det konfidentielt til disse interesserte. Stortinget kan ikke gi fra seg sitt ansvar på den måte som presidentskapet her har foreslått.

Presidenten: Saken er av en slik art som sjelden, om overhodet noen gang, har forekommet før. Men den kan ikke løses så enkelt som antydnet av hr. Oftedal. De dokumenter det gjelder her, og stortingsdebatten, er ikke noe departement bemyndiget til å offentliggjøre i noen form,

hverken som utdrag eller på annen måte, med mindre det foreligger en beslutning derom fra Stortinget, og det var denne beslutning fra Stortinget presidentskapet ville innhente.

Vogt: Jeg er enig med hr. Oftedal i at det er vanskelig å ta standpunkt her nå med en gang til det forslag som foreligger fra presidentskapet. Det er, mener jeg, også utilfredsstillende at en krets får beskjed, mens en ikke får full offentlighet om saken. Jeg kan ikke forstå at det er gitt noen begrunnelse for nødvendigheten av å ta avgjørelsen her i dag.

Natvig Pedersen: Det vanskelige og det særegne ved denne sak er jo at det gjelder vedtak som man først og fremst ikke ønsker at utlandet skal ha kjennskap til, mens det for så vidt i og for seg ikke var noe til hinder for at norske borgere hadde kjennskap til det. Det er helt klart at de vilkår Stortinget har stilt ved den statsgaranti det gir skipsbyggeriene i sommer, må de interesserte parter få kjennskap til, for at garantien i det hele skal kunne tre i kraft. En har da valget mellom enten å offentliggjøre et forkortet referat, hvor en også blir nødt til å forkorte selve vedtaket og endre enkelte uttrykk i disse vilkårene, eller å gå fram på den måte som presidentskapet foreslår, nemlig at departementet får fullmakt til å gi den nødvendige underretning til de interesserte parter som konfidentielle opplysninger. Det som har gjort at presidentskapet har valt å foreslå denne siste framgangsmåte, er at om man velger den første framgangsmåte, må en likevel komme til å gi de interesserte parter opplysning om de ting som vi har holdt tilbake ved offentliggjørelsen, og da har vi ment at det var heldigere å gi de interesserte parter de fullstendige opplysninger, og så ikke gjøre noe mere med det.

Utheim: Jeg synes det er meget vanskelig å ta standpunkt til presidentskapets forslag etter en hurtig høytlesning. Jeg hadde lyst til å stille et spørsmål - den siste taler var jo inne på det, men jeg ville gjerne få nærmere forklart hva det er som begrunner denne ganske overordentlig ekstraordinære behandlingsmåte. Det var visse opplysninger man ikke ønsket skulle komme til utlandet, sa hr. Natvig Pedersen. Jeg har lyst til å få dette litt mere presisert. Hvilke hensyn begrunner denne ekstraordinære behandling?

Wright: Jeg må erklære meg enig med dem som har uttalt her at det er meget vanskelig å ta standpunkt til dette spørsmål nå med en gang. Det er jo mange hensyn som her er tilstede, og som skal veies, når vi skal bestemme hva vi skal gjøre. Men jeg vil spørre: Ville det ikke være rimelig at man sendte presidentskapets forslag til spesialkomiteen for industrisaker, som jo er den komite som har hatt selve saken

til behandling tidligere, så den fikk se på spørsmålet før Stortinget tar sin endelige beslutning?

Smitt Ingebretsen: Jeg kan ikke skjønne at det kan være noe i veien for å gjøre det på den måte som hr. Wright har antydnet her. Men når saken er kommet i den - jeg innrømmer noe eiendommelige situasjon hvori den er, skyldes det to ting. Det ene er at Handelsdepartementet ønsker å gi de interesserte parter informasjoner hurtigst mulig, og derfor har presset på for å få en avgjørelse. Det andre er - og det er det som betinger denne ekstraordinære form - at skulle disse ting offentliggjøres, mener Handelsdepartementet at det er visse deler av Stortingets beslutning som ikke kan offentliggjøres uten skade for norske interesser.

Utheim: Hvilke deler av beslutningen?

Smitt Ingebretsen: Om den støtte som skipsbyggeriene er besluttet gitt med hensyn til rentelettelser og andre lettelser. På den andre siden er det jo selvfølgelig at de interesserte parter må få full beskjed. Men vi kan ikke stille oss i den situasjon at partene får full beskjed, mens Stortinget offentliggjør et referat hvor selve beslutningen er ufullstendig gjengitt. Vi ville overfor almenheten og utlandet komme i et merkelig lys, hvis beslutningen gjennom de interesserte parter når fram til avisene - og når man gir den til så mange mennesker, kan ingen vite hvor den havner - og den så blir sammenholdt med det som Stortinget offisielt har meddelt. På den måte kan man ikke gjøre det. Jeg mener derfor at man må gjøre det enten på det vis, at de interesserte parter får full beskjed, sånn som Handelsdepartementet mener det er nødvendig, og lar det bli med det, eller også at Stortinget ganske enkelt offentliggjør hele greia med den risiko for å skade norske interesser som Handelsdepartementet mener ligger deri. Noen kombinasjon av de to ting kan man ikke foreta etter min mening. Men jeg har ingen ting imot at den komite som har behandlet saken, får anledning til å se på spørsmålet, og så får det vise seg om komiteen er enig i den framgangsmåte som er foreslått av presidentskapet, eller ikke.

Presidenten: Det kan ikke være noen ting i veien for at man sender saken til spesialkomiteen. Men presidentskapet er jo så heldig å ha formannen i spesialkomiteen som medlem av presidentskapet, og han var tilstede under behandlingen av saken, så det er ikke å vente at det blir noen annen form på denne sak ved behandlingen i komiteen. Presidenten har ikke noe annet å innvende mot en slik oversendelse enn at den sinker en sak som det synes å haste med å få avgjort.

Presidentskapet har også vært i stor tvil med hensyn til hvilket standpunkt vi skulle ta. Saken er jo ganske enkelt denne: Stortinget har vedtatt en beslutning om statsstøtte til skipsbyggeriene. Det har innflytelse av stor økonomisk

rekkevidde på alle deres disposisjoner i den nærmeste framtid, og det har stor interesse også for arbeidsstokken ved de forskjellige skipsbyggerier, når de skal forhandle om sine arbeidsvilkår. Det er da klart at disse direkte interesserte må få vite på hvilke betingelser denne statsstøtte er blitt gitt. Det kan de få vite på en av to måter. Den ene måte er at saken offentliggjøres, og det er igjen de som har befattet seg med saken, heri innbefattet tingets 150 medlemmer under den hemmelige behandling av saken i lukket møte, klar over ikke kan skje på den måte at hele saken med alle dens dokumenter offentliggjøres. Så har Handelsdepartementet søkt å finne en tilfredsstillende vei ved at det ble offentliggjort så meget av innstillingen og beslutningen at de interesserte fikk tilstrekkelige opplysninger. Men skulle det skje ved en slik beskjæring, at ingen skadelige meddelelser kom ut, måtte, som det er opplyst ellers, ikke bare tekniske uttrykk endres på en måte som ville gi en uriktig fremstilling av den beslutning som er fattet, men enndog selve beslutningen måtte i noen mon rettes etter det behov som var tilstede, og det fant presidentskapet ikke var den rette vei.

Det har vært antydnet at departementet kunne bemyndiges til å gi et kommuniké om saken. Det forslag presidentskapet har fremsatt, søker å løse det på en måte som etter vår mening er heldigere enn et kommuniké. Det er sagt at da vil en krets av mennesker som Stortinget ikke har kjennskap til, få greie på disse ting. I den anledning vil det være nødvendig å referere en skrivelse som er mottatt i dag fra Handelsdepartementet, hvor det er uttrykkelig nevnt hvem som skal få de konfidensielle opplysninger under taushetsløfte. Jeg skal bare sitere den del av denne skrivelse som handler om dette:

«Da behandlingen av denne sak antaes å ta en viss tid vil departementet allerede nå tillate seg å søke det ærede Presidentskap om tillatelse til å overrekke hvert av de skipsbyggerier som er direkte interessert i statsgaranti for lån samt Tiltaksrådets medlemmer og medlemmene av et utvalg som departementet nylig har satt ned hvert sitt eksemplar ...».

«Utvalget består av bankdirektør Frihagen, formann, professor Georg Vedeler og ingeniør Bjørn Sunde med ingeniør T.C. Hagemann, Industridirektoratet, som sekretær.»

Det må være en klar og konsis betegnelse for hvem det er som skal få disse opplysninger.

Chr. Oftedal: Jeg er meget takknemlig for de opplysninger som er gitt fra presidentplassen. Når presidenten sier at han intet har mot at saken oversendes spesialkomiteen for industrisaker, er det jo for så vidt ingen grunn til å trekke dette ordskifte ut ved å drøfte sakens realitet, den vil jo da komme tilbake til Stortinget.

Imidlertid vil jeg gjerne ha sagt at jeg utmerket godt forstår presidentskapet når det ikke går inn på den linje å offentliggjøre et så sterkt beskåret referat at det endog går ut over vedtakets form. Vi vil da risikere, som det her er blitt sagt, at ved en indiskresjon kan det originale, det virkelige vedtak komme ut, og vi vil da bli stående igjen som - ja unnskyld uttrykket - halve fuskere, og vi vil ha svært vanskelig for å fri oss fra en slik beskyldning. En helt annen ting er at dette holdes hemmelig. Jeg forstår meget godt at presidentskapet mener man kan sende hele denne saken til de personer som her har vært nevnt ved navns nevnelser. På den annen side vil jeg fastholde at det ville være riktig at Handelsdepartementet utarbeidet et PM i denne sak til bruk for disse innvidde, og at vi gir presidentskapet en fullmakt til i samarbeid med Handelsdepartementet å lage et slikt PM. Da opplever vi nemlig ikke det at de utenforstående, de som ikke er direkte knyttet til denne sak, skal få adgang til å lese hele stortingsreferatet. Rent prinsipielt mener jeg nemlig at den linje er uriktig.

Stranger: Det er mulig jeg kunne frafalle ordet. Jeg kan iallfall være meget kort. Jeg har forstått det slik at det forslag som ble antydnet av herr Wright, blir godtatt av presidentskapet. Jeg var ikke klar over presidentens reservasjoner i hans fortsatte foredrag, men er det så at det forslag blir godtatt, vil jeg anbefale det på det beste. Det sies å være vanskelig å ta standpunkt i dag. Det er langt mer enn vanskelig. Det er uforsvarlig, synes jeg, å innby til et vedtak i dag om en behandlingsmåte som Stortingets medlemmer ikke har den tilstrekkelige oversikt over.

Presidenten: Etter presidentskapets og presidentens mening skulle samtlige 150 stortingsrepresentanter ha fullt kjennskap til denne sak, som har vært behandlet i et hemmelig møte her i Stortinget tidligere. Det er ikke fremsatt noe forslag, men etter de uttalelser som er falt, har presidenten ingen ting imot å foreslå at saken sendes til spesialkomiteen. Hvis ingen uttaler seg mot det, anses det for vedtatt.

Protokollen ble derpå referert uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 13.35.